

КОЛОНКА ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Микола Сенченко,
директор Книжкової палати України,
професор

Життя Людини і Книги

Коли довгий час живеш поряд із книгами, мимоволі ставиш запитання: а що спільного між життям Людини й життям Книги? І починаєш розуміти, що життя людини схоже на книгу. При цьому в кожній людини книга своя. Вони відрізняються розмірами, обсягом, змістом і оформленням. Єдине, що їх об'єднує, — це спільний автор, ім'я якого — доля.

В одних людей виходять солідні фоліанти, у шкіряних тиснених палітурках, видрукувані на якісному крейдованому папері, з численними кольоровими фотографіями та барвистими ілюстраціями.

У других — книги в надзвичайно яскравих і привабливих глянсових суперобкладинках, але при цьому незрозумілі й порожні.

У третіх — невеликі, непоказні брошури, надруковані на сірому папері, в м'якій обкладинці.

Книги, як і люди, — кожна має власну долю. Одні — щасливі, бо стають бестселерами. Інші, подібно до комети, яскраво виблискують і швидко згасають, не залишивши помітного сліду. Треті стають класикою й надовго переживають своїх авторів, поповнюючи престижну колекцію "Великі книги світу". До таких, передусім, належать Біблія, Коран, а також класичні твори видатних письменників різних країн та епох.

Надзвичайно точно зауважив про книгу відомий французький письменник Олександр Дюма-син: "Книга, яку читають, має сьогодення; книга, яку перечитують, — має майбутнє". Тому люди зазвичай одні книги дбайливо зберігають у власних бібліотеках усе життя, а інші з часом здають у макулатуру.

Люди, як і книги, також мають свою долю. Одним у житті щастить, і їх називають улюбленицями долі, пестунчиками, інших вічно переслідують нещастя, і їх називають невдахами.

У людей життя, як і книга, складається з окремих розділів і сторінок. У молодості та юності сторінки книги життя перегортаються швидко й з легкістю,

азартом і зацікавленням — що ж там попереду? І, звичайно ж, у цьому віці ніхто не замислюється про те, що книга, як і життя, має свій кінець. Вкрай складно гортати сторінки книги життя у зрілому й літньому віці, особливо до болю знайомі та дорогі, сторінки, до яких звик, прикипів душею й щиро любиш. Дається це понад силу, оскільки стає очевидно, що будь-яка книга має свій кінець: не завжди щасливий, не завжди зрозумілий, але неминучий.

Проте в житті, на відміну від книги, в якій улюблені сторінки можна перечитати наново, повернення до минулого неможливе. Прожиті сторінки можна лише згадувати, перебираючи в пам'яті приємні чи сумні моменти, тішитися від перемог або жалкувати про невикористані подарунки долі, нездійснені вчинки чи неправильно прийняті рішення.

Доки людина жива, пам'ять — це своєрідна віртуальна книга її буття, з кольоровими ілюстраціями, відчуттями й навіть запахами. Її сторінки можна час від часу погортати, але найчастіше до них звертаються на схилі віку.

Книги та люди відчутно впливають одне на одного, й доволі часто характер людини, її світогляд, образ професія, життєві цінності формуються завдяки прочитаним книгам.

В Україні, мабуть, немає жодної людини, яка б не знала геніальних творів Г. Сковороди, Т. Шевченка, М. Гоголя, О. Пушкіна, Л. Толстого, Ф. Достоєвського, А. Чехова, що сповідають найважливіші людські цінності й допомагають з юності формувати основи естетичного виховання та світогляду.

У східних країнах із давніх часів і донині завдяки конфуціанським традиціям збереглося особливе ставлення до освіти загалом і до книг зокрема. У центральному книжковому магазині Сеула — столиці Південної Кореї — висить великий плакат "Люди створюють книги, а книги створюють людей".

Зберегли актуальність слова відомого радянського науковця Сергія Івановича Вавилова: "Сучасна людина знаходиться перед Гімалаями бібліотек як золотошукач, що має віднайти крупинки золота в масі піску". У нинішньому світі кількість виданих книг зросла в мільйони разів, а отже складніше стало знайти власну золоту крупинку. Тому можна вважати щасливими тих людей, яким все ж вдається в житті відшукати заповітну книгу. Якщо навіть і не поталанило знайти свою "єдину", цей пошук не марний, оскільки кожна прочитана книга — як ще одне прожите життя.

Послідовник Арістотеля італійський філософ Хома Аквінський (Хома Аквінат або Томас Аквінат), напучуючи учнів, зазначав: "Нехай думки, що зберігаються в книгах, будуть твоїм капіталом, а думки, які виникнуть у тебе самого, відсотками на нього".

Кожна людина, створюючи власну книгу, намагається поділитися з майбутніми поколіннями життєвим досвідом, професійними навичками, філософією тощо. Написання книги — це не лише вираження своїх знань і світогляду, а й пошук однодумців, яким би були близькі ці погляди на життя. Якщо раніше написати й видати книгу міг лише відомий письменник, талановитий учений, філософ або державний діяч, то у сучасному світі таку можливість має практично кожен із нас. З еволюції, життя людини й книжкової справи виник своєрідний симбіоз, що дістав назву "мемуари", які стали популярним літературним жанром. У мемуарах людина може описати та проаналізувати власне життя, надати оцінку прожитим рокам й відчутти або гіркий присмак розчарування, або насолоду заспокоєння.

Вдалих за змістом і літературним виконанням мемуарний життєпис може стати справжнім витвором мистецтва, зберегти історію окремої людини для майбутніх поколінь. Найяскравіші мемуари відомих

людей — це справжні літературні шедеври, бібліографічна рідкість. Вони доповнюють реальні історичні події, надають їм персоніфікований характер, увиразнюють роль особи в історії.

Відомий англійський поет Джозеф Аддісон зауважував: "Книга — це майно, заповідане розумом людству, призначене для передачі з покоління в покоління, на користь тим, які з часом народяться". Тому історія розвитку людства й світової цивілізації, до винаходу комп'ютера й Інтернету, передавалася від покоління до покоління переважно через книги — літописи, які були основними носіями історичної інформації після наскельних малюнків, клинопису, папірусових манускриптів, берестяних грамот тощо. Парадоксально, що в епоху бурхливого розвитку електронних засобів масової інформації та Інтернету в багатьох країнах світу своєрідний бум переживає й книговидавництво.

Нові технології та обладнання дають змогу відтворювати стародавні шедеври книжкового мистецтва, а також випускати у світ унікальні видання сучасності, як, приміром, світовий бестселер "Книга рекордів Гіннеса", де фіксуються надзвичайні досягнення людей у різних сферах життя. Хочеться вірити, що електронні публікації ніколи не замінять старої доброї книги, в яку кожен автор вкладає частинку душі й життя.

Підсумовуючи, наведемо слова видатного французького філософа Дені Дідро, який зазначав, що "люди перестають думати, коли перестають читати". На жаль, навіть наприкінці життя не кожна людина розуміє сенс своєї вже прочитаної книги, її сюжет, логіку змісту, задум автора — творця нашої долі.

Виникають резонні запитання: а кому потрібна наша книга життя, хто її читатиме в майбутньому та й читатимуть взагалі? Відповіді на них залишаються вічною загадкою для людства. Ми називаємо це пошуком сенсу життя.

ДО СТОРІЧЧЯ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 061.1:015](477)(091)

Наталія Петрова,
перший заступник директора
Книжкової палати України

Становлення Української книжкової палати

Наприкінці серпня 1919 року Київ захопили денікінські загони. Прагнучи покінчити з будь-якими проявами української національної культури, білогвардійська влада 5 листопада 1919 року ліквідувала Головну Книжну Палату. Все її майно та цінні збірки було запаковано. Ю. Меженку та його колегам довелося працювати в умовах підпілля: кілька співро-

бітників-ентузіастів ходили до друкарень і, якщо дозволяли обставини, збирали друковані видання.

У листопаді—грудні 1919 року розгорнулися активні бойові операції Червоної армії проти білогвардійських військ і Директорії. У грудні 1919 року радянська влада відновила роботу Головної Книжної Палати.